

2021MM54

DATUM	28-4-2021
AAN	Gedeputeerde Mobiliteit en gedeputeerde Ruimtelijke Ontwikkeling
VAN	Bart Althuis, Ellen Vrielink
DOORKIESNUMMER	
ONDERWERP	Beantwoording statenvragen afwijzing voorstel Groeifonds

---

VVD heeft debat groeifonds aangevraagd. Deze is gepland op 12 mei as.

Onderstaande vragen zijn schriftelijk gesteld door VVD,  
Mede namens JA21, PVV, SGP en 50Plus.

## Vooraf

De onafhankelijke beoordelingscommissie van het Nationale Groeifonds (NGF) heeft helaas ons voorstel, maar ook alle andere ingediende proposities voor zover deze gericht zijn op een regionale schaa sprong OV in relatie tot de verstedelijkingsopgave, afgewezen.

Over Utrecht oordeelt de commissie dat sprake is van een doordacht en samenhangend plan. Tegelijkertijd stelt de commissie: "Anders dan bij de andere twee schaa sprongprojecten lijken er geen deelprojecten te zijn die wel een positief effect zouden kunnen hebben en is er naar oordeel van de commissie in te beperkte mate sprake van een randvoorwaardelijke ingreep". In het geval van Metropool regio Amsterdam (MRA) en Metropoolregio Rotterdam-Den Haag (MRDH) zijn specifieke onderdelen uit de propositie die primair nationale reistijd baten opleveren uitgelicht voor toekenning onder voorwaarden.

De beoordelingscommissie NGF stelt ook dat "de omvang en de daaraan verbonden kosten van de "schaalsprongen" op het gebied van infrastructuur de reikwijdte en het budget van het NGF te boven gaan." Zij adviseert het kabinet dan ook om hiervoor in de reguliere begroting voldoende middelen uit te trekken.

Dus ook na afwijzing blijft de situatie dat:

- noodzaak en urgentie van de OV Schaa sprong in Utrecht wordt breed onderschreven
- noodzaak en urgentie van Rijksinvesteringen staat niet ter discussie
- Groeifonds leek een kans, maar *huidige* scope (inhoudelijk/MKBA, en omvang fonds) en toegepaste beoordelingswijze van beoordelingscommissie past niet op de OV Schaa sprong
- Oproep aan het (nieuwe) kabinet op inzet OV schaa sprong in Utrecht is actueler dan ooit

## Beantwoording vragen

1. Wat is de eigen reflectie van GS op de negatieve beoordeling van de aanvraag?

*De onafhankelijke beoordelingscommissie van het NGF heeft helaas alle ingediende proposities voor zover deze gericht zijn op een regionale schaa sprong OV in relatie tot de verstedelijkingsopgave afgewezen.*

*Over Utrecht oordeelt de commissie dat sprake is van een doordacht en samenhangend plan. Tegelijkertijd stelt de commissie: "Anders dan bij de andere twee schaa sprongprojecten lijken er geen deelprojecten te zijn die wel*

een positief effect zouden kunnen hebben en is er naar oordeel van de commissie in te beperkte mate sprake van een randvoorwaardelijke ingreep". In het geval van Metropool regio Amsterdam (MRA) en Metropoolregio Rotterdam-Den Haag (MRDH) zijn specifieke onderdelen uit de propositie die primair nationale reistijdboten opleveren uitgelicht voor toekenning onder voorwaarden.

De beoordelingscommissie NGF stelt ook dat "de omvang en de daaraan verbonden kosten van de "schaalsprongen" op het gebied van infrastructuur de reikwijdte en het budget van het NGF te boven gaan." Zij adviseert het kabinet dan ook om hiervoor in de reguliere begroting voldoende middelen uit te trekken.

2. Wat vindt GS van de visie van de beoordelingscommissie op de plannen en welke inhoudelijke conclusie trekt GS hier zelf uit?

De commissie stelt ter discussie of het groeifonds de juiste plek is om stedelijke OV maatregelen uit te financieren. Wij blijven samen met IenW, BZK, Gemeente en regio bij het standpunt dat investeringen in deze lijnen en het station noodzakelijk zijn. De commissie onderstreept dit ook in haar advies. Complexe infrastructurele projecten doorlopen altijd een proces van trechtering, waarin afwegingen van grof naar specifiek worden gemaakt. Dit is in Nederland gesteld in MIRT procedures. Veel van de kritiek heeft betrekking op aspecten die in een lopende MIRT verkenning worden uitgezocht.

Uiteraard nemen wij de kritiek serieus. Samen met ministeries, andere stedelijke regio's, Provincie en Utrechtse partners analyseren we momenteel de implicaties voor nadere besluitvorming rond grootschalige investeringen in stedelijk OV. Met name over zaken als toekomstbestendigheid, adaptiviteit, aannames en verwachtingen rond de verschuiving van auto naar fiets en OV in stedelijke regio's, het meten van maatschappelijke kosten en baten (met name de baten van woningbouw en het veronderstelde agglomeratieeffect), en afwegingen om tot de meest doelmatige oplossingen te komen zijn gezamenlijk lessen te leren. Specifiek voor Utrecht speelt de nadere onderbouwing van het nieuwe station Lunetten/Koningsweg (al dan niet met IC status), en de mate waarin nationale netwerken en Utrecht Centraal worden ontlast door de lightrail voorstellen.

Tegelijk vinden wij het oordeel op sommige onderdelen ongefundeerd. Zo oordeelt de commissie dat alle schaa sprong OV voorstellen te optimistisch en deels onrealistisch zouden zijn. In alle grootstedelijke regio's in Nederland leidt de combinatie van verstedelijking, verdichting en verschuiving van mobiliteitsgedag tot een onvermijdelijke keuze voor een schaa sprong OV. Dit is niet onrealistisch, maar juist randvoorwaardelijk voor de woningbouwopgave waar Nederland zich voor gesteld ziet. De commissie versmalt haar oordeel grotendeels tot reistijdboten op nationale netwerken. De nationale urgentie van de woningbouwopgave en toekomstbestendige arbeidsplaatsen wordt buiten beschouwing gelaten. Ook is niet herkend dat lightrail een belangrijke functie heeft voor het opvangen van regionale reisbewegingen, wat de doorstroming op nationale netwerken bevordert. Ofwel, er zijn zeker uitzoekpunten om de propositie verder te verbeteren en aan te scherpen, maar de urgentie voor een substantiële schaa sprong OV, in welke vorm dan ook, blijft onverminderd groot.

Dus ook na afwijzing blijft de situatie dat:

- noodzaak en urgentie schaa sprong wordt breed onderschreven
- noodzaak en urgentie van Rijksinvesteringen staat niet ter discussie
- Groeifonds leek een kans, maar huidige scope (inhoudelijk/MKBA, en omvang fonds) en beoordelingswijze van Cie past niet
- Oproep aan het (nieuwe) kabinet op inzet schaa sprong is actueler dan ooit

3. In welke mate was GS zich van tevoren bewust van de gunningscriteria voor de aanvraag bij het Nationaal Groeifonds?

Het ministerie van IenW heeft de regio uitgenodigd samen een propositie voor de Utrechtse regio in te dienen. Deze uitnodiging bereikte het college in de tweede helft van september. Kort daarop heeft het college samen met Provincie en U16 besloten hierin mee te gaan. 1 oktober was de deadline voor het indienen van de propositie.

Hiervoor was het college alleen op hoofdlijnen op de hoogte over de criteria van het Groeifonds via openbare kabinetsbrieven.

4. In welke mate is er bij de voorbereiding op de aanvraag overleg geweest met relevante derde partijen, zoals bijvoorbeeld Rijkswaterstaat?

*Besluiten over grote ruimtelijke ingrepen nemen we al jaren samen met Rijk, Rijkswaterstaat, gemeenten. Hiertoe werken we in dit gebied samen in U Ned en volgen we de formele MIRT procedure van onderzoek (Utrecht Nabij), naar verkenning met reservering van middelen (MIRT verkenning OV en wonen) naar een definitief voorkeursbesluit richting planuitvoering. Inzichten en opvattingen vanuit de Provincie vinden in deze trajecten een plek, naast andere invalshoeken zoals die van partners als ProRail, NS, Gemeenten en Rijkswaterstaat. Dit heeft geleid tot brede consensus met het Rijk en in de regio over het concept wiel met spaken en de urgentie om hier eerste stappen in te zetten in aan de zuid- en oostflank van de stad.*

5. Hoe zien de vervolgstappen van GS eruit om te borgen dat de groei van de Metropool Regio Utrecht gefaciliteerd blijft worden en de Utrechtse regio bereikbaar blijft?

*De kabinetsformatie is een cruciaal moment. Een financiële Rijksimpuls kan langs verschillende wegen vorm krijgen, zoals verhoging van middelen voor het MIRT, instelling van een verstedelijkingsfonds, of aanpassing van criteria van het Nationaal Groeifonds. Het is dan ook zaak om met onze partners een stevig en gezamenlijk lobbyproces te voeren richting de kabinetsformatie. Wij doen dit langs vier lijnen:*

- 1. In de eerste plaats intensiveren we onze inzet met andere steden via onze landelijke netwerken zoals de en vervoersbedrijven. Hierbij bouwen we voort op gesprekken over bekostiging van de verstedelijkingsopgave die we al enkele jaren met het kabinet voeren.*
- 2. In de Utrechtse regio heeft de propositie een impuls gegeven aan de samenwerking met andere belanghebbende partijen, zoals USP partners, ontwikkelaars in het DNU netwerk, en andere bedrijven en instanties. Dit netwerk willen we verder versterken zodat de boodschap langs verschillende lijnen de formerende partijen, TK leden en een nieuw kabinet bereikt.*
- 3. Een miljardeninvestering van het Rijk krijgen we alleen voor elkaar als daar een stevig financieel bod vanuit de regio tegenover staat. Wij zijn met de Gemeente in gesprek over een regionale bijdrage uit onze eigen begrotingen ten behoeve van de schaa sprong. In het verlengde van de kadernota 2022 verkent het college op dit moment welke potentiële dekkingsbronnen mogelijk nu en in de toekomst kunnen worden aangewend voor versteviging van de regionale bijdrage. Ook mobiliseren we private partijen om met hen perspectief te schetsen in hoeverre baathebbende partijen bij kunnen dragen aan OV investeringen.*
- 4. En we gaan door met ons huiswerk. Samen met regio's MRA en MRDH blijven we in gesprek met ministeries en CPB over het uitvoeren van goede maatschappelijke kosten-baten analyses. In de regio studeren we door op fasering en dimensionering Wiel met Spaken inclusief station Lunetten-Koningsweg (met ProRail in de MIRT Verkenning), interactie met de spoorcorridor Utrecht-Arnhem, en ontlasten ring.*

6. Hoe en in welke fase ziet GS een rol voor PS weggelegd?

*Rijksbijdragen voor onze regio kunnen niet zonder stevige financiële inzet van ons als regio en de Provincie. Dit gaat over financiële keuzes maken voor de lange termijn. In ons komende gesprek over de kadernota 2022 doen wij hier voorstellen voor.*

*Inhoudelijk spreken we komende maanden over verschillende onderdelen van het ov dossiers met u. Kaderstellende keuzes rond, met name over de U Ned MIRTverkenning en de nieuwe aanbesteding van onze ov-concessie zullen bepalend zijn voor de eerste invulling van onze schaa sprong. Ons politieke gesprek zal de politieke motivatie voor een Rijksbijdrage, al dan niet vanuit het groeifonds, versterken.*

*Wij roepen u daarom op, om samen met ons, steun te geven aan de benoemde politieke lobby richting rijk en de onderhandelaars voor het nieuwe kabinet. Zonder investeringen in OV bereikbaarheid kunnen we de schaa sprong onvoldoende faciliteren met alle impact op onze gezonde leefomgeving van dien.*

7. Hoe verhoudt de afwijzing van de aanvraag zich tot de reeds genomen Omgevingsvisie en -verordening?

*Met het vastgestelde beleid van de Omgevingsvisie (maart 2021) zet de Provincie in op oa. binnenstedelijke verdichting van de ruimtelijke ontwikkeling en een bijbehorende "schaa sprong" in het mobiliteitssysteem.*

*De beoogde Schaalsprong in de Provinciale Omgevingsvisie betekent dat er grote investeringen nodig zijn. Deze kunnen niet gedaan worden zonder betekenisvolle rijksbijdragen.*

*Consequentie van de afwijzing is dat in eerste instantie invulling van de woningbouwontwikkelingen vertraging oploopt. Dit is eerst komende jaren al merkbaar, maar zal zich vooral op langer termijn manifesteren. Het realiseren van infrastructuur maatregelen kent nu eenmaal een lange doorlooptijd.*

8. Wat betekent deze negatieve beoordeling voor de filosofie van de provincie met betrekking tot de OV schaalsprong door middel van fysieke investeringen in de infrastructuur met name gericht op lightrail?  
*Zie vraag 7*

9. Welke mogelijkheden ziet GS om de relatie met het nationaal belang beter te leggen en welke aanvullende financieringsmogelijkheden ziet zij voor zich?

*De kabinetsformatie is een cruciaal moment. Een financiële Rijksimpuls kan langs verschillende wegen vorm krijgen, zoals verhoging van middelen voor het MIRT, instelling van een verstedelijkingsfonds, of aanpassing van criteria van het Nationaal Groeifonds.*

10. Hoe gaat GS zorgen dat een eventueel nieuwe aanvraag bij het Nationaal Groeifonds in een volgende beoordelingsronde wel succesvol wordt voor de Utrechtse regio?

*Wij beraden ons met de ministeries van IenW en BZK op de kansen en mogelijkheden voor een tweede tranche met de vraag of indiening van infra-investeringen ten behoeve van verstedelijking geschikt is voor het NGF. Deels zal dit afhangen van de uitkomst van gesprekken met CPB en SEO over de toepassing van MKBA's voor woningbouw en de toegekende baten op het gebied van agglomeratiekracht. Belangrijkste succesfactor zal zijn of de commissie en het kabinet bereid zijn verstedelijkingsbaten volwaardig in de criteria van het groeifonds op te nemen.*